Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle -kansalaisaloitteen edustajien suullinen lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle 29.5.2024

Tämän suullisen lausunnon visuaalinen osuus löytyy tästä linkistä, josta sen voi myös ladata:
https://docs.google.com/presentation/d/105pX_AudqaHU75vJSZ3pAU3m5Yi9CwH8pC-6UcGMgas/edit#slide=id.g10d1d5e8f94_0_14

Kannabis on kasvi, jonka eri lajikkeita ja osia ihmiset ovat käyttäneet ainakin kymmenen tuhatta vuotta. Kun puhumme kannabiksen käytöstä päihteenä tai lääkkeenä, niin silloin puhutaan kannabiskasvin kukinnosta tai siitä valmistettavista tuotteista.

Kannabis on suomalainen kasvi. Suomi kuuluu alueeseen, jolla kannabista ollaan kesytetty tuhansia vuosia sitten ja siksi esim Kalevalassakin oli viittauksia kannabikseen, kunnes sitä alettiin sensuroimaan 60-luvulla. Ensimmäiset todisteet kannabiksen viljelystä ovat Kiinasta 12,000 vuotta sitten, eli siis ennen esim vehnän kesyttämistä.

Kansalaisaloite siis vaatii, että tätä ihmiskunnan ja suomalaisten vanhimpaa viljelyskasvia pitäisi saada kasvattaa ja hyödyntää järkevän sääntelyn ohjaamana.

Kun valmistauduimme tähän kuulemiseen, otimme selvää valiokunnan jäsenten ennakkoasenteista tähän asiaan, ja vastustus on aika runsasta.

Eduskunta järjesti puntaroivan demokratian kokeilun, jossa moninainen joukko Suomen kansalaisia pääsi keskustelemaan, kuulemaan asiantuntijoita ja muodostamaan mielipiteensä eri kansalaisaloitteista. Yksi merkittävimmistä tuloksista oli, että vanhin ja viisain ikäluokka muutti mielipiteitään kannabiksen laillistamisen kohdalla selkeästi eniten ja mielipiteiden keskiarvo muuttui aloitetta puoltavaksi. Toivomme, että kansanedustajat voivat olla yhtä avomielisiä mielipiteidensä muuttamiselle.

Useat poliitikot ympäri maailmaa ovatkin muuttaneet mieltään tässä asiassa, ja tätä ovat johtaneet isot liittolaismaamme Yhdysvallat, Saksa ja Kanada.

Kannabiksen kieltolaki tuotiin Suomeen Yhdysvalloista YK:n kautta Presidentti Nixonin hallituksen toimesta. Nyt kun USA:n presidentti ja monet muut kutsuvat tätä epäonnistumiseksi, niin meidän kannattaa olla taas kuulolla.

Mainitaan myös, että esimerkiksi presidentti Kekkonen piti kannabiksen kieltolakia tekopyhänä ja oikeusvaltion vastaisena, ja hän oli siis presidentti, kun kannabis kriminalisoitiin Suomessa.

Tässä näkyy kannabiksen laillinen tilanne tällä hetkellä ympäri maailmaa.

Tämän lisäksi etenkin Euroopassa moni maa muuttaa politiikkaansa tällä hetkellä. Tsekin oikeistohallitus seuraa Saksaa, ja aikoo laillistaa kannabiksen ensi vuoden alusta. Alankomaissa kannabista on voinut ostaa sallitusti kannabiskahviloista yli 50 vuotta ja siellä on

nyt Sveitsin tavoin käynnissä laillisen tuotannon ja myynnin pilotteja. Belgiassa ja Portugalissa virkamiehet suunnittelevat lain muuttamista. Tanskassa, jossa tuotetaan jo paljon kannabista lääkekäyttöön, esim Kööpenhaminan kaupunginvaltuusto on vaatinut kannabiksen laillistamista.

Eurooppalainen kannabispolitiikka tarkoittaa tällä hetkellä siis siirtymistä pois kieltolaista.

Mutta miksi muualla maailmassa ollaan lopetettu tämä Suomessa hyväksi katsottu politiikka?

Ensiksi katsotaan kannabiksen kieltolain haittoja. Tarkkaavaisimmat huomaavat, että nämä ovat lähes samat haitat kuin mitä alkoholin kieltolaki aiheutti.

Kieltolain alla kannabiksen vahvuus on noussut, kuten päihteille aina käy kieltolain aikaan. Kannabista ollaan pitkään jalostettu päihdyttävämmäksi, eli sellaiseksi, että siinä on enemmän psykoaktiivista THC-kannabinoidia, ja vähemmän antipsykoottista CBD-kannabinoidia.

Kun ei suoriteta tuotannon valvontaa, kannabikseen päätyy usein epäpuhtauksia kuten homeita, raskasmetalleja ja hyönteismyrkkyjä. Joskus myös vaarallisia ja tappavia synteettisiä kannabinoideja[1] myydään kannabiksena.

Tämä lisää merkittävästi kannabiksen käytön haittoja terveydelle.

Laittomien päihteiden kauppa on kaikista merkittävin tulonlähde järjestäytyneelle rikollisuudelle. Noin 70% EU:n laittomien päihteiden takavarikoista liittyy kannabikseen, mikä kertoo siitä, että tämä kasvi on järjestäytyneelle rikollisuudelle rahasampo.

Korruptio lisääntyy, koska rikollisliigat aina investoivat rahaa poliisin ja tullin korruptoimiseen. Helsingin huumepoliisissa on myös ollut hyvin merkittävä korruptiotapaus.

Kieltolaki ei lopeta tuotantoa, myyntiä tai käyttöä. Se ainoastaan pitää yllä rikollisia houkuttelevaa korkeaa hintatasoa ja antaa kilpailuedun ammattimaisille ja väkivaltaisille rikollisjengeille. Poliisin takavarikot siis lisäävät haittoja, eivät vähennä niitä.

---

[1] Nimitys on harhaanjohtava. Oikeampi nimitys on kannabinoidireseptoreihin vaikuttavat synteettiset aineet, joiden molekyylirakenne sopii kannabinoidireseptoriin, ja jotka ovat tällä hetkellä suurin ryhmä uusia synteettisiä aineita (NPS). Nämä aineet ovat lisäksi kannabinoidireseptorin täysvaikuttajia (Synthetic cannabinoid receptor agonists) eli niiden vaikutukset ja myös haittavaikutukset ovat kannabinoidireseptorin osittaisvaikuttajaa THC:tä voimakkaampia aiheuttaen psykoottisia oireita, kouristuksia ym. Näiden suurin käyttäjäryhmä löytyy sellaisista ympäristöistä, joissa pelätään huumetestausta, koska ne eivät näy normaaleilla testivälineillä eli kouluissa ja vankiloissa. Lisäksi yhteiskunnan huono-osaiset huumeongelmaiset käyttävät niitä, koska ne ovat halvempia kuin kannabistuotteet. Lähteitä: Synthetic cannabinoids in Europe, EMCDDA 2017. (https://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/synthetic-cannabinoids_en)
First reported NPS in 2023 show strong increase in synthetic opioids as stimulants and synthetic cannabinoids diversify. UNODC April 2024.
(https://www.unodc.org/LSS/Announcement/Details/89a02deb-3344-4308-9980-ca4ca4dc8671)

Poliisi ja oikeuslaitos hukkaavat myös valtavasti resursseja tämän kieltolain toimeenpanoon.

Kannabiksen käyttö jatkuu ja lisääntyy, nimenomaan kieltolain aikana, etenkin nuorten keskuudessa.

Kieltolaki stigmatisoi myös kannabista lääkkeenä käyttäviä sekä vaikeuttaa reseptejä kirjoittavien lääkärien työtä ja estää tieteellistä tutkimusta.

Yksi ehdotettu ratkaisu näihin kieltolain ongelmiin on dekriminalisointi, eli käyttörangaistuksen poisto, jota tämä valiokunta on aiemmin käsitellytkin, ja jota enemmistö asiantuntijoista silloin puolsi.

Dekriminalisointia ollaan esitetty, koska rekisterimerkinnät voivat aloittaa syrjäytymiskierteen, kannabiksen käyttö on yleistä kaikissa väestöryhmissä, mutta kiinnijääneet ovat useimmin nuoria, vähemmistöjä, huonompiosaisia tai sairaita. Ongelmakäyttäjille kynnys avun hakemisen on korkea ja ihmiset ovat enemmän tekemisissä järjestäytyneen rikollisuuden kanssa.

Dekriminalisoinnilla voidaan ehkäistä näitä ongelmia kannabiksen kohdalla. Muualla maailmassa tällä ollaan pyritty toki ehkäisemään ongelmia kannabista vaarallisempien aineiden kohdalla. Siksi THL on esittänyt kaikkien laittomien päihteiden dekriminalisointia eikä vain kannabiksen.
Tuotannon ja myynnin sääntely on kuitenkin osoittautunut parhaaksi tavaksi reagoida kannabikseen, kuten se on ollut muihinkin yleisesti käytettyihin päihteisiin Suomessa: alkoholiin, nikotiiniin ja kofeiiniin.

Vain kannabiksen sääntelyllä voimme toimeenpanna ikärajat, viedä järjestäytyneeltä rikollisuudelta valtavat tulot, luoda tuhansia työpaikkoja ja saada satojen tai jopa tuhansien miljoonien eurojen verotulot ja säästöt. Voimme saada kasvua maataloussektorille, pystymme valvomaan kannabiksen pitoisuuksia sekä epäpuhtauksia ja näin vähentää terveyshaittoja, voimme vähentää kannabiksen tuotannon päästöjä ja muita ympäristövaikutuksia. Poliisi ja oikeuslaitos säästävät myös tarpeellisia ja niukkoja resurssejaan ja lääkärit voivat määrätä kannabista sitä lääkkeenä käyttäville potilaille helpommin.

Ja lääkekäytön edistäminen onkin yksi tärkein osa tätä aloitetta. Asiaan liittyy kuitenkin yleisiä harhaluuloja. Ensinnäkin, kannabiksen lääkekäyttö on jo laillista Suomessa. Poliisi toki tulkitsee kaiken kannabiksen käytön ilman reseptiä laittomaksi, vaikka sitä käytettäisiinkiin lääkkeenä. Reseptejä on erittäin vaikea saada. Suomessa yhdistyksemme tietojen mukaan on alle 50 myönnettyä reseptiä, kun jos meillä olisi yhtä paljon reseptejä väestöön suhteutettuna kuin Israelissa, niin niitä olisi yli 60 000. Lääkkeenä ja päihteenä käytetyn kannabiksen ainoa ero on niiden käyttötarkoitus.

Jos käytät kofeiinipitoista särkylääkettä, sitä voidaan kutsua lääkekäytöksi, mutta jos juot kahvia terveenä, niin sitä voidaan kutsua päihdekäytöksi.

Euroopan parlamentti on vaatinut, että jäsenvaltiot edistävät kannabiksen lääkekäyttöä ja mahdollistavat kela-korvattavuuden.

Saksassa laillistaminen on helpottanut lääkekäyttöä ja Saksan apteekkariliitto vaati kannabista apteekkeihin myyntiin reseptivapaasti. Kansalaisaloitteemme mahdollistaisi saman Suomessa.

Kannabiksen lääkinnälliset hyödyt ovat niin moninaisia, että iso osa väestöstä voi hyötyä niistä positiivisesti. Sitä voidaan käyttää ilman reseptiä moneen oireeseen ilman vakavia sivuoireita verrattuna erittäin moneen lääkkeeseen.

Laillistamista vastaan argumentoidaan monella tavalla, jotka eivät kestä kriittistä tarkastelua. Kannabis ei aiheuta väkivaltaa. Se ei ole uusi päihde, vaan yksi maailman vanhimmista. Porttihypoteesille ei ole tieteellistä pohjaa, kuten THL todisti dekriminalisointialoitteen käsittelyssä. Todisteet muualta maailmasta näyttävät, että kannabiksen käyttö ei lisäänny lasten ja nuorten keskuudessa. Sääntelyllä päinvastoin suojellaan lapsia ja nuoria. Kieltolaki ei myöskään estä käyttöä, vaan käyttö päinvastoin kasvaa, joten terveyshaitat ovat jo olemassa.

Kannabis nimittäin aiheuttaa terveyshaittoja, vaikka se ei aiheuta yliannostuskuolemia, mutta kieltolain takia ne ovat suurempia.

Tämä johtuu vahvemmaksi jalostetusta kannabiksesta, jossa voi olla myös epäpuhtauksia, mutta myös riskialtiimmasta käyttökulttuurista, avunsaannin vaikeutumisesta ja siitä, ettei toimeenpanna ikärajoja.

Päihteitä toki säännellään siksi, että ne voivat olla haitallisia. Ei siksi, että ne olisivat haitattomia.

Puhutaan vielä psykooseista. Tutkimuskirjallisuus on ristiriitaista kannabiksen ja psykoosien yhteydestä. Monet tutkimukset kuitenkin viittaavat siihen, että kannabiksen käyttö voi edistää psykoosin puhkeamista heillä, joilla on siihen geneettinen alttius. Tämä on toki ongelma jo nytkin, ja vain sääntelyllä voimme minimoida tätäkin haittaa.

Vaikka valiokunnan jäsenet ovat vaalikampanjoissaan vastustaneet kannabiksen laillistamista, niin pyydämme, että lähestytte asiaa kuitenkin avoimin mielin. Entä jos Joe Biden, Karl Lauterbach, Justin Trudeau ja Urho Kaleva Kekkonen ovatkin oikeassa? Entä jos kannabiksen sääntely vähentää kannabiksen haittoja yksilöille ja yhteiskunnalle, sekä voi tuoda meille satojen miljoonien eurojen positiivisen talousvaikutuksen. Eikö se silloin kannattaisi toteuttaa?

Olemme kirjoittaneet kysymyksiä muille kansalaisaloitteen prosessissa kuultaville, jotka löytyvät lopusta.

Tämä ei ole välttämättä tavallinen toimintatapa tässä prosessissa, mutta tämä on monimutkainen kokonaisuus, jossa pitää tietää paljon asioita, että osaa kysyä myös hyviä kysymyksiä. Toivomme, että näistä voi olla teille hyötyä.

Tässä vielä aloitteen teksti:

Ehdotamme ryhtymistä lainvalmisteluun, jolla kannabiksen laittomuus kumotaan ja se korvataan seuraavasti:

Kannabiksen käyttö, hallussapito, omatarveviljely, valmistus ja myynti sallitaan ikärajoin.
Luodaan muihin päihteisiin rinnastuva kannabiksen valmistuksen ja myynnin sääntelyjärjestelmä ottaen oppia kannabiksen jo laillistaneiden valtioiden ja osavaltioiden kokemuksista. Sääntelyllä tavoitellaan haittojen minimointia yksilöille ja yhteiskunnalle, alkoholi- ja tupakkalainsäädännön tavoin.
Asetetaan kannabikselle vero, jolla korvataan sen aiheuttamat haitat yhteiskunnalle.
Määritellään päihdyttävän kannabiksen ja ei-päihdyttävän kannabiksen eli hampun ero selkeästi, jotta hamppua kasvattavat maatalousyrittäjät voivat toimia alallaan.
Poistetaan kannabiksen käyttömerkinnät sekä vähäisestä kasvatuksesta ja myynnistä aiheutuneet rikosrekisteri- ja muut vastaavat merkinnät.

Kysymysehdotukset lakivaliokunnan muille kuultaville

- THL
    - Olisiko Suomessa mahdollista toteuttaa samanlaista kannabiksen laillisen myynnin pilottiprojektia kannabiksen laillistamisen tutkimiseksi kuten Sveitsissä?
- Poliisi
    - Kuinka paljon rahaa poliisi käyttää kannabiksen kriminalisoinnin toimeenpanoon?
    - Kuinka pitkään poliisi säilyttää tietoja (rikokset, sakot, kuulustelut, varoitukset jne.) kannabiksen kasvatus- ja käyttörikoksiin liittyen?
- Syyttäjä, asianajajat
    - Kuinka paljon kannabiksen kriminalisointi työllistää teitä?
- Irti huumeista ry
    - Pitäisikö teidän esittämillä perusteilla alkoholin olla myös laitonta?
- Kansalaisparlamentin vetäjät
    - Voisiko tutkimustanne jatkaa viemällä eduskunnassa tehdyt päätökset tästä kansalaisaloitteesta kansalaisparlamentin arvioitavaksi?
- Kela
    - Miksi olette uhkailleet kannabista lääkkeeksi määrääviä lääkäreitä ilmoituksella valviraan toimeentulotukiasiakkaiden kohdalla? Miksi ette hyväksy yksityislääkärin kirjoittamaa reseptiä toimeentulotuessa, kun reseptien kirjoitus on Valviran toimesta estetty julkisella puolella?
- Fimea
    - Mistä kukintomuotoisten kannabisvalmisteiden reseptimäärien romahdus vuoden 2017 jälkeen johtuu?
- Valvira
    - Potilaat kuulevat lääkäreiltä suoraan että kannabisvalmiste olisi paras hoito heille, mutta lääkäri ei uskalla sitä määrätä koska he pelkäävät Valviran rajoittavan heidän reseptinkirjoitusoikeuksiaan. Onko Valvira tietoinen siitä, että

tästä syystä kannabisvalmisteet on rajattu pois julkisen terveydenhuollon valikoimista? Miksi Valvira ei järjestä sadoille ilman reseptiä jääneille potilaille, joiden lääkitys on lopetettu kuin seinään, väylää reseptin uusintaan?